

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sn. Fuat Oktay tarafından cevaplandırılmasını arz ederim. 22.12.2022

Mehmet Bekaroğlu
İstanbul Milletvekili

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli cetvellerde yer alan kamu idarelerine, özel bütçeli idarelere ve düzenleyici ve denetleyici kurumlara tahsis edilen ödenek miktarı, 7344 sayılı 2022 Yılı Merkezi Bütçe Kanununun "Gider" başlıklı 1. maddesinde, yine bu idarelerce toplanacak gelir miktarı aynı kanunun "Gelir ve Finansman" başlıklı 2. maddesinde yer almaktadır. Aynı kanunun "Denge başlıklı" 3. Maddesinde ise ödenekler toplamı ile tahmini gelirler toplamı arasındaki farkın, net borçlanma ile karşılanacağı hükme bağlanmıştır.

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 5. maddesinde ise; *Malî yıl içinde yılı bütçe kanununda belirtilen başlangıç ödenekleri toplamı ile tahmin edilen gelirler arasındaki fark miktarı kadar net borç kullanımı yapılabileceği, borçlanma limitinin değiştirilemeyeceği, ancak borç yönetiminin ihtiyaçları ve gelişimi dikkate alınarak, bu limitin yıl içinde en fazla yüzde beş oranında artırılabilceği, bu miktarın da yeterli olmadığı durumlarda, ilave yüzde beş oranında bir tutarın, ancak Cumhurbaşkanlığı kararı ile artırılabilceği* yönünde düzenlemelere yer verilmiştir.

Söz konusu hükümlerden de anlaşılacağı üzere, borçlanma limiti konusunda yıllık bütçe kanunu ve ilgili 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunla yürütme organına verilen yetki; bütçenin gider ve gelir rakam ve tahminleri ile ilişkilendirilmiştir. Bu durum 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun gerekçesinde de yer almaktadır.¹

Bu maddelere göre borçlanma limitinin 2022 yılı için hesaplanması:

Giderler.....1.728.401.621.000,00 TL.

¹ 4749 sayılı kanunun 5.maddesinin gerekçesi: Madde 5. - Malî yıl içerisinde yapılacak net borçlanma tutarı bütçe kanunlarına göre belirlenir. Madde ile, bütçe kanunlarında belirtilen ödenekler toplamı ile tahmin edilen gelirler arasındaki fark tutarı kadar net borçlanma limitinin yıl içerisinde en fazla % 5 oranında artırılabilceği ve malî yıl içerisinde ortaya çıkabilecek ihtiyaçlar çerçevesinde ek ödenek alınması koşuluyla özel tertip Devlet iç borçlanma senedi ihracı hariç, bu limitin ek bütçe kanunlarıyla değiştirilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Ancak, özel tertip Devlet iç borçlanma senedi ihracı için ek ödenek alınması ve doğal afetler ile ağır ekonomik kriz halinde borçlanma limiti ek bütçe kanunuyla artırılabilcektir. Öte yandan, malî yıl içerisinde, ikrazen özel tertip Devlet iç borçlanma senedi ihracı, ilgili yıl bütçe kanunlarında belirlenecek limitle sınırlandırılmış olup bu ihtiyaçlar net borçlanma limitinin dışında tutulmuştur.

Gelirler.....1.448.944.742.000,00 TL.

Fark..... 279.456.879.000,00 TL.

4749 sayılı Kanunda belirtilen ilave limit artırımları (% 5+%5) dikkate alındığında bu tutar üst limit olarak; 308.101.209.097,50 TL'ye ulaşmaktadır.

29.06.2022 tarih ve 7414 sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda (Ek Bütçe Kanunu) 2022 yılı Merkezi Yönetim Kanununda yer alan Gider ve Gelir rakamlarında artırma yapılırken söz konusu borçlanma limiti ile ilgili herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Ancak Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 07.12.2022 tarihinde web sitesinde yayımlanan Hazine Nakit Gerçekleşmeleri Tablosuna göre Kasım 2022 sonu itibarıyla Net Borçlanma Tutarı 350.289.000.000,00 Türk Lirasına ulaşmış bulunmaktadır. Kasım 2022 sonu itibarıyla yasal borçlanma limitinin 42.187.790.902,50 TL aşılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Yine Hazine ve Maliye Bakanlığınca 15 Aralık 2022 tarihinde yayımlanan Kasım 2022 ayı Bütçe Gerçekleşmeleri Raporuna göre; Kasım sonu itibarıyla Merkezi Yönetim Bütçe Harcamalarının 2.567.605.000.000,00 TL. Bütçe Gelirlerinin 2.547.156.000.000,00 TL, Bütçe Açığının ise -20.449.000.000,00TL. olarak gerçekleşmiş bulunduğu anlaşılmıştır.

04.09.2022 tarihinde yayımlanan 2023-2025 Orta Vadeli Programda yer alan verilere göre de Ek Bütçede yer alan rakamların dahi aşılabacağı, 2022 yılı sonu itibarıyla Bütçe Harcamalarının 3.133.700.000.000,00TL. Bütçe Gelirlerinin ise 2.672.500.000.000,00 TL. bütçe dengesinin ise -461.2 Milyar TL. civarında gerçekleşeceğinin tahmin edildiği anlaşılmaktadır.

Ekonomideki mevcut durum, söz konusu göstergeler ve eğilimler 2022 yılı bütçe gider, gelir ve borçlanma öngörülerinin tamamen değişmesi gerektiğini ifade etmekte, 2022 yılında Merkezi Yönetim Bütçesi için borçlanma gereğinin 461.2 Milyar TL'yi aşacağı tahmin edilmektedir. Bu nedenle ek bütçe teklifinin bir an önce T.B.M.M.'ye sevkı gerekmektedir, bu aynı zamanda yasal bir zorunluluktur.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun " Merkezi Yönetim Bütçesinin Görüşülmesi" başlıklı 19. maddesi;

".....Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerindeki ödeneklerin yetersiz kalması halinde veya öngörülmeleyen hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, karşılığı gelir gösterilmek kaydıyla, kanunla ek bütçe yapılabilir."

hükmünü içermektedir.

Ancak bu tespit ve gelişmelere rağmen Elektrik Piyasası ve Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 15.12.2022 tarihinde Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunda görüşülmesi sırasında verilen son dakika önergesi ile söz konusu teklif metnine;

76728

"28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetimini Düzenlenmesi Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 36 : 5 inci madde de düzenlenen net borç kullanımı tutarı 2022 yılı için, 1 /1/2022 tarihinden geçerli olmak üzere, Bakan tarafından artırılan net borç kullanım tutarına iki yüz milyar Türk lirası ilave edilerek uygulanır."

şeklinde bir madde eklenmiştir.

Söz konusu maddenin gerekçesinde;

"2022 yılı içerisinde küresel ekonomide yaşanan olumsuz gelişmeler 2022 yılı Bütçe Kanununda öngörülen makro ekonomik göstergeler üzerinde önemli değişikliklere sebep olmuştur. Bu çerçevede oluşan finansman ihtiyacının karşılanması ve Hazine nakit rezervinin güçlü seviyede tutulabilmesi amacıyla sene başında yılı Bütçe Kanunu ile belirlenen net borç kullanım tutarının önerge ile 4749 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen geçici maddeyle artırılması hedeflenmektedir."

Maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında; "Bütçe Kanunundaki miktarın Bakanlık onayıyla yüzde 5 oranında artırılarak, 293 Milyar TL. seviyesine getirildiği, ancak bu tutarın da yetersiz kalacağının anlaşılması üzerine bu şekilde geçici bir madde düzenlemesine gerek duyulduğu belirtilmiş, 2023 yılının ilk çeyreğinde yüklü tutarda 185 Milyar TL. civarında iç ve dış borç ödemelerinin bulunduğu, bunun rahatlıkla karşılanması ve hazinenin güçlü bir kasa varlığıyla yeni yıla girmesinin gerektiği, bu tutarın 2023 yılının ilk aylarında piyasadan bir anda karşılanması durumunda piyasanın bu duruma farklı bir tepki vereceği anlayışıyla, söz konusu tutarın peyderpey 2022 yılının sonlarında piyasayı bozmadan borçlanma yapılarak karşılandığı ifade edilmiştir.

Söz konusu açıklamalardan yasal borçlanma limitinin aşıldığı itiraf olunmaktadır.

Teklif metnine eklenen söz konusu madde ile de 2022 Merkezi Yönetim Bütçesinde yürütmeye tanınan borçlanma yetkisi 493 Milyar TL.'ye çıkarılmaktadır. Söz konusu tutar 2023-2025 Orta Vadeli Planda öngörülen -461.2 Milyar TL. civarındaki bütçe dengesini de aşmaktadır.

Bu tespitlerden hareketle;

1-2022 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ve 4749 sayılı sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunla verilmiş bulunan toplam 308.101.209.097,50 TL'lik yasal borçlanma limitinin Kasım 2022 ayı sonu itibarıyla 42.187.790.902,50 TL. aşılması hususunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

2-Bu durum borçlanma limiti konusunda yıllık bütçe kanunu ve ilgili 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunla yürütme organına verilen yetkinin; bütçenin gider - gelir tahminleri ve borçlanma rakamı ile ilişkilendirilmesini tamamen ortadan kaldırması anlamına gelmemekte midir?

3-Yürütme organına Bütçe Kanunu ve 4749 sayılı Kanunla verilmiş bulunan borçlanma yetkisinin aşımının nedeni nedir?

4-Mali disiplini de tamamen ortadan kaldıran bu yasal limit üstü borçlanma aynı zamanda bir nevi hukuksuzluk, kural tanımama anlamına gelmemekte midir?

5- 4749 sayılı Kanunun 5. maddesinin ikinci fıkrasında borçlanma limitinin yasal üst sınır olarak öngörülen 308.101.209.097,50 TL'ye kadar artırılması ile ilgili olarak öngörülen yasal prosedür neden tam olarak uygulanmamıştır? Bu konuda neden bir Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi düzenlenmesine ihtiyaç duyulmamıştır?

6-İlave borçlanma ihtiyacının T.B.M.M.'ye sunulması gerekli bulunan "Ek bütçe Tasarısı" yöntemi ile giderilmesini neden düşünmediniz? Bu durum "bütçe hakkı"nın T.B.M.M.'nin elinden alınması anlamına gelmemekte midir?

7-Borçlanma limitinin aşılması ile ilgili tasarruf Anayasanın 2, 87, 161. maddelerinde yer alan hükümlere aykırılık taşımamakta mıdır?

8-Kasım 2022 sonu itibarıyla kanuni limit üzerinde borçlanma gerçekleştiren Hazine ve Maliye Bakanı Nurettin Nebati ve ilgili Bakanlık bürokratları hakkında bu eylemleri nedeniyle gerekli araştırma ve soruşturma yapmak üzere Devlet Denetleme Kurulunu harekete geçirmeyi düşünüyor musunuz?

9-Kasım 2022 sonu itibarıyla kümülatif bütçe açığının sadece 20.449.000.000,00TL olmasına karşın ilave 200 milyar TL'lik ilave borçlanma yetkisinin anayasaya uygun olmayan bir şekilde alınması, bütçe uygulama sonuçlarına nasıl yansımaktadır? Yıl içerisinde Aralık 2022 ayına ödemeleri ötelenen bazı harcamalar mı yapılmıştır? Böyle bir durum var ise bunların tutarı nedir? Bunlar ne tür harcamalardır?